
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ακρωνύμια	13
Πρόλογος	15
Εισαγωγή	17
Γενικά	17
Αφορμή και αντικείμενο της έρευνας	18
Στοιχεία της μνημονικής λειτουργίας	21
Τα είδη της μνήμης	21
Η διαδικασία της απομνημόνευσης	23
Παράγοντες που επηρεάζουν τη μνήμη	24
Ηλικία και μνήμη	24
Τραυματική εμπειρία και μνήμη	26
Η μεταποίηση της μνήμης μετά από συχνή ανάκληση	27
Κοινωνικό περιβάλλον και η ανάκληση της μνήμης	27
Η προφορική ιστορία και η συμβολή της στην αναπαράσταση του παρελθόντος	28
Η υποκειμενικότητα της αφήγησης	29
Η συμβολή των μαρτυριών στην ανασύσταση συμβάντων	30
Η «κατασκευή» της ιστορίας	31
Η σχέση αφηγητή – ερευνητή	32
Η μεθοδολογία της έρευνας	34
Το δείγμα και η αντιπροσωπευτικότητά του	34
Οι συνεντεύξεις	35
Η παρουσίαση των μαρτυριών και η διάρθρωση του βιβλίου	36
Ευχαριστίες	37
Σύνοψη	39
Α. Ο εμφύλιος μέσα από τις εμπειρίες των νέων	39
Γενικά	39
Η «κόκκινη τρομοκρατία» κατά τη διάρκεια της Κατοχής	40
Το ιδεολογικό υπόβαθρο της «κόκκινης» βίας	50
Προσωπικές αντιπαραθέσεις ως αιτίες συγκρούσεων	52
Μεταστροφή των συναισθημάτων ήδη κατά τη διάρκεια της Κατοχής	53
Εγκατάλειψη των χωριών κατά τη διάρκεια της Κατοχής και της ΕΑΜοκρατίας	56
Οι κατοχικές εμφύλιες συγκρούσεις και δωσιλογισμός	57

Η διασύνδεση του κατοχικού με τον μετακατοχικό εμφύλιο	58
Η τρομοκρατία κατά την περίοδο της ΕΑΜοκρατίας	59
Η βία κατά την περίοδο 1945 - 1947	61
Η «λευκή τρομοκρατία» μετά τη Συμφωνία της Βάρκιζας	61
Η άμεση διασύνδεση της «λευκής» με την προηγηθείσα «κόκκινη» τρομοκρατία	66
«Σου έκοβαν το κεφάλι αμφότεροι!»	68
Επιδρομές στα χωριά και αρπαγές αγαθών	75
Ο φόβος, κυρίαρχο συναίσθημα στην ύπαιθρο	78
Φυγή των κατοίκων της υπαίθρου προς πάσα κατεύθυνση	81
<i>Φυγή των ανδρών από τον φόβο των στρατολογήσεων και αντιποίνων από τον ΔΣΕ</i>	81
<i>Φυγή οικογενειών ή ολόκληρων χωριών από τον φόβο των ανταρτών σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα</i>	83
<i>Ο φόβος του «παιδομαζώματος» ως αιτία φυγής</i>	84
<i>Φυγή αριστερών προς μεγάλα αστικά κέντρα από τον φόβο των δεξιών παρακρατικών</i>	86
<i>Φυγή αριστερών οικογενειακώς στο βουνό</i>	86
<i>Φυγή στις σοσιαλιστικές χώρες λόγω του φόβου των αντεκδικήσεων</i>	87
Η βία μεταξύ 1947-1949	87
Οι στρατολογήσεις του ΔΣΕ	87
<i>Η αρχή των στρατολογήσεων</i>	87
<i>Ο χαρακτήρας τους – βίαιος ή εθελοντικός;</i>	88
<i>Η στρατολόγηση γυναικών</i>	90
<i>Ο τρόπος των στρατολογήσεων</i>	91
<i>Εκπαίδευση – Οπλισμός – Τροφοδοσία στον ΔΣΕ</i>	97
Τα κίνητρα της συμμετοχής	99
Οι εμπειρίες από το αντάρτικο των «εθελοντών» και των βιαίως στρατολογημένων	102
Οι σχέσεις των δύο φύλων στο αντάρτικο	106
«Θαμμένοι ζωντανοί»	107
Η εγκατάλειψη της ομάδας – «Λιποταξίες»	108
Η παρουσίαση στον Ελληνικό Στρατό	109
Πολιτική εκμετάλλευση αιχμαλώτων και παρουσιασθέντων στον ΕΣ	111
Ο ναρκοπόλεμος και η επίδραση στην ψυχολογία του πληθυσμού της υπαίθρου	112
Μοναστήρια ως τόποι κράτησης και βασανιστηρίων	114
Ποιος ήταν ο εχθρός;	116
Η ανασφάλεια – Ο φόβος – Το δίλημμα	117
Η εκκένωση των χωριών από τον Ελληνικό Στρατό.	
«Καταδιωκόμενοι» – «Ανταρτόπληκτοι»	117
Το τέλος του εμφυλίου και οι εμπειρίες από την πολιτική προσφυγιά	123

Αποστολή μαχητών σε στρατιωτικές σχολές στην υπερορία	125
Η μετανάστευση ως συνέπεια του εμφυλίου	126
Β. Ο εμφύλιος μέσα από τις εμπειρίες των παιδιών	127
Οι συνθήκες στο χωριό	127
Μετά την απελευθέρωση	128
<i>Στην Ήπειρο</i>	128
<i>Στη Ρούμελη</i>	129
<i>Στη Θεσσαλία</i>	130
<i>Στη Μακεδονία</i>	131
<i>Στα σλαβόφωνα χωριά της Μακεδονίας</i>	131
<i>Στον Έβρο</i>	132
Η εξοικείωση των παιδιών με τη βία	133
Φόβος – τρόμος – στέρηση	134
Απαιδευσία!	136
Η ζωή στις παραγκουπόλεις	136
Παιδιά «αδέσποτα» χωρίς κηδεμόνα	137
Η απώλεια	140
Ο εκπατρισμός προς τις Λαϊκές Δημοκρατίες και η διάλυση των οικογενειών	143
Ο χωρισμός των οικογενειών εντός των σοσιαλιστικών χωρών και η επανένωσή τους	145
Η εκδήλωση επιθυμίας επαναπατρισμού από τις Λαϊκές Δημοκρατίες και οι συνέπειές της	147
Το «παιδομάζωμα» ως αιτία της δημιουργίας των παιδοπόλεων	149
Το κλίμα και ο τρόπος της απομάκρυνσης (βίαιη ή εθελοντική;)	150
«Επαναδιαλογή» παιδιών και αποστολή στην εμπόλεμη ζώνη	155
Η προώθηση προς τις σοσιαλιστικές χώρες	157
Διερεύνηση των προθέσεων του «παιδομαζώματος»	158
Τα γεγονότα	158
Οι πιθανοί απώτεροι σκοποί του «παιδομαζώματος»	160
Επίμετρο	163
Σχετικά με τις περιλήψεις των μαρτυριών που ακολουθούν	164
Ήταν μια εποχή φωτιάς!	
Μικρές αληθινές ιστορίες	
Α. Ο εμφύλιος στη Ρούμελη	173
Ο εμφύλιος στη Ρούμελη μέσα από τις εμπειρίες των νέων	181
Φωκίδα	181
Φθιώτιδα	184
Ευρυτανία	201

Ο εμφύλιος στη Ρούμελη μέσα από τις εμπειρίες των παιδιών	213
Φθιώτιδα	213
Ευρυτανία	217
Β. Ο εμφύλιος στη Θεσσαλία	225
Ο εμφύλιος στη Θεσσαλία μέσα από τις εμπειρίες των νέων	228
Νομός Λάρισας	228
Νομός Μαγνησίας	260
Νομός Τρικάλων	263
Νομός Καρδίτσας	271
Ο εμφύλιος στη Θεσσαλία μέσα από τις εμπειρίες των παιδιών	291
Νομός Λάρισας	291
Νομός Μαγνησίας	314
Νομός Τρικάλων	316
Νομός Καρδίτσας	319
Γ. Ο εμφύλιος στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	321
Ο εμφύλιος στη Θράκη μέσα από τις εμπειρίες των παιδιών	326
Νομός Έβρου	326
Νομός Κομοτηνής	338
Δ. Ο εμφύλιος στην Κεντρική και Δυτική Μακεδονία	341
Ο εμφύλιος στην Κεντρική και Δυτική Μακεδονία μέσα από τις εμπειρίες των νέων	358
Νομός Πιερίας	358
Νομός Γρεβενών	359
Νομός Κοζάνης	360
Νομός Ημαθίας	362
Ο εμφύλιος στην Κεντρική και Δυτική Μακεδονία από τις εμπειρίες των παιδιών	364
Νομός Ημαθίας	364
Νομός Σερρών	366
Νομός Κιλκίς	368
Νομός Πέλλας	369
Νομός Κοζάνης	373
Νομός Φλώρινας	375
Νομός Καστοριάς	382
Ε. Ο εμφύλιος στην Ήπειρο	385
Ο εμφύλιος στη Νότια Ήπειρο	386
Ο εμφύλιος στη Νότια Ήπειρο μέσα από τις εμπειρίες των νέων	389
Ο εμφύλιος στη Νότια Ήπειρο μέσα από τις εμπειρίες των παιδιών	398
Ο εμφύλιος στη Βόρεια Θεσπρωτία – Μουργκάνα	403
Ο εμφύλιος στη Βόρεια Θεσπρωτία – Μουργκάνα μέσα από τις εμπειρίες των παιδιών	406
Ο εμφύλιος στις βόρειες περιοχές των Ιωαννίνων	423

Ο εμφύλιος στις βόρειες περιοχές των Ιωαννίνων μέσα από τις εμπειρίες των νέων	429
Ο εμφύλιος στις βόρειες περιοχές των Ιωαννίνων μέσα από τις εμπειρίες των παιδιών	448
Πηγές	477
Βιβλιογραφία	479
Ευρετήριο Ονομάτων	485
Ευρετήριο Τοπωνυμίων και Όρων	489